PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. kovo 10 d.*

Byloje T-68/05

Aker Warnow Werft GmbH, įsteigta Rostoke (Vokietija),

Kvaerner ASA, įsteigta Osle (Norvegija),

iš pradžių atstovaujamos advokato M. Schütte ir solisitorės B. Immenkamp, vėliau – M. Schütte,

ieškovės,

* Proceso kalba: anglų.

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą L. Flynn ir V. Kreuschitz,

atsakovę,

dėl prašymo panaikinti 2004 m. spalio 20 d. Komisijos sprendimą 2005/374/EB dėl Vokietijos įgyvendinamų valstybės pagalbos „Kvaerner Warnow Werft“ priemonių (OL L 120, 2005 m., p. 21),

EUROPOS BENDRIJŲ
PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkė V. Tiili (pranešėja), teisėjai F. Dehousse ir I. Wiszniewska-Białecka,

posėdžio sekretorė K. Pocheć, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. kovo 11 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Teisinis pagrindas ir faktinės bylos aplinkybės

1 1990 m. gruodžio 21 d. Taryba priėmė Direktyvą 90/684/EEB dėl pagalbos laivų statybai (OL L 380, p. 27). Šioje direktyvoje numatyta galimybė laikantis tam tikrų sąlygų suteikti valstybės pagalbą Europos Bendrijoje esančių laivų statybos ir rekonstrukcijos įmonių (toliau – laivų statyklos), pirma, veiklai ir, antra, restruktūrizacijai.

2 Kalbant apie pagalbą veiklai, su kuria ir susijęs šis ieškinys, Direktyvos 90/684 4 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „(laivų statykloms) suteikiama pagalba gamybai gali būti laikoma suderinama su bendrąja rinka, jei visa suteiktos pagalbos suma vienai (laivų statybos ar rekonstrukcijos) sutarčiai neviršija, kaip subsidijos ekvivalentas, bendros maksimalios ribos, išreikštos iki pagalbos suteikimo sutartyje nustatytos vertės procentais“. Be to, minėtos dirketyvos 11 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta, kad valstybės narės, prieš pradėdamos įgyvendinti kiekvieną Direktyvoje 90/684 nurodytą naują ar egzistuojančią pagalbos schemą, apie tai turi pranešti Komisijai.

3 1991 m. gegužės 24 d. ir birželio 4 d. laiškais Vokietijos Federacinė Respublika, remdamasi Direktyvos 90/684 11 straipsnio 2 dalies a punktu, pranešė Komisijai apie pagalbos schemas, susijusias su Vokietijos teritorijoje, visų pirma, buvusios Vokietijos Demokratinės Respublikos teritorijoje, esančiomis laivų statyklomis.

4 Vokietijos Federacinei Respublikai skirtu 1991 m. rugsėjo 13 d. sprendimu (toliau – 1991 m. rugsėjo 13 d. sprendimas), Komisija nusprendė neprieštarauti pagalbos schemoms, apie kurias buvo pranešta. Tame sprendime Komisija, kalbėdama apie Direktyvos 90/684 4 straipsnio 1 dalyje nurodytą „su sutartimis susijusią pagalbą gamybai“, visų pirma nusprendė, kad „pagal pagalbos, skirtos kovoti su konkurencija, programą (visos) Vokietijos laivų statyklos (gali) gauti subsidijas, kurių dydis yra 9,5 % nuo sutartyje nurodytos vertės (8,7 % nuo sutartyje nurodytos vertės iki pagalbos suteikimo), jei šios statyklos konkuruoja su kitų šalių, kuriose mokamos didesnės subsidijos, statyklomis“. 1991 m. rugsėjo 13 d. sprendimas pakeitė sprendimą, kurį Komisija priėmė 1987 m. gruodžio 2 d. raštu ir kuriuo Vokietijos Federacinei Respublikai buvo leista Vokietijos laivų statykloms suteikti pagalbą, skirtą kovoti su konkurencija (*Wettbewerbshilfe*, toliau – pagalba konkurencingumui).

5 1992 m. liepos 20 d. Taryba priėmė Direktyvą 92/68/EEB, kuria iš dalies buvo pakeista Direktyva 90/684 (OL L 219, p. 54). Direktyvos 92/68 tikslas – leisti pasinaudoti didesne nei Direktyvoje 90/684 nustatyta pagalba tik buvusios Vokietijos Demokratinės Respublikos teritorijoje esančioms laivų statykloms ir sudaryti palankesnes sąlygas jų restruktūrizacijai mažinant pajėgumų perteklių pasaulinėje laivų statybos rinkoje.

6 Direktyva 92/68 į Direktyvą 90/684 įterpiamas 10a straipsnis ir 1–3 dalys, kurios išdėstytos taip:

„1. Išskyrus 4 straipsnio 6 ir 7 dalis, II skyrius (susijęs su pagalba veiklai) netaikomas laivų statybos ir rekonstrukcijos veiklai, kurią vykdo (laivų) statyklos, buvusios Vokietijos Demokratinės Respublikos teritorijoje veikusios iki 1990 m. liepos 1 d.

2. Iki 1993 m. gruodžio 31 d. 1 dalyje nurodytoms statykloms skiriama pagalba veiklai, susijusi su laivų statyba ir rekonstrukcija, gali būti laikoma suderinama su bendrąja rinka, jei:

a) pagalba, skirta sudaryti palankesnes sąlygas veiklai tose statyklose tęsti šiuo laikotarpiu, nė vienoje jų neviršija didžiausios leistinos 36 % ribos nuo orientacinės metinės apyvartos trejus metus laivų statybos ir rekonstrukcijos darbų srityje po restruktūrizacijos; ši pagalba turi būti išmokėta iki 1993 m. gruodžio 31 d;

b) jokia kita pagalba gamybai nesuteikiama sutartims, pasirašytoms nuo 1990 m. liepos 1 d. iki 1993 m. gruodžio 31 d.;

c) (Vokietijos Federacinė Respublika) sutinka pagal Komisijos patvirtintą tvarkaraštį ir bet kokiu atveju iki 1995 m. gruodžio 31 d. realiai ir negrįžtamai sumažinti pajėgumus 40 % grynojo pajėgumo, buvusio 1990 liepos 1 d., kuris tuo metu buvo 545 000 (bendrojo kompensuotojo tonažo);

d) (Vokietijos Federacinė Respublika) nepriklausomo auditoriaus parengtų ataskaitų forma Komisijai pateikia įrodymus, kad išmokėta pagalba taikoma išskirtinai tik buvusios Vokietijos Demokratinės Respublikos teritorijoje esančių statyklų veiklai; pirmoji tokia ataskaita turi būti pateikta Komisijai ne vėliau kaip 1993 m. vasario gale.

3. Komisija tikrina, ar šiame straipsnyje nurodyta pagalba nedaro su bendruoju interesu nesuderinamos įtakos prekybai.“

7 1992 m. spalio 7 d. sutartimi (toliau – įsigijimo sutartis), kuri buvo sudaryta įvykus kvietimo teikti paraiškas procedūrai ir išskirtinėms deryboms, viešosios teisės subjektas *Treuhandanstalt* (toliau – *THA*), kurio užduotis restruktūrizuoti ir privatizuoti

buvusios Vokietijos Demokratinės Respublikos teritorijoje esančias laivų statyklas, Norvegijos grupei *Kvaerner* perdavė Rytų Vokietijos laivų statyklą *Neue Warnow Werft*, kuri yra *Kvaerner Warnow Werft* (toliau – *KWW*) pirmtakė. *KWW* tapo *Aker Warnow Werft*.

8 1992 m. spalio 30 d. Vokietijos Federacinė Respublika pranešė Komisijai apie įsigijimo sutartį ir, svarbiausia, apie planuojamą išmokėti valstybės pagalbą, kad *KWW* galėtų restruktūrizuoti laivų statyklą. Remiantis įsigijimo sutarties 7 ir 12 straipsniais matyti, kad valstybės pagalba, kurią planuota suteikti *KWW* laivų statyklai *Warnow Werft* restruktūrizuoti, turėjo būti išmokėta dalimis, jei Komisija suteiks išankstinį patvirtinimą.

9 1993 m. vasario 10 d. sprendimu, skirtu Vokietijos Federacinei Respublikai, Komisija, remdamasi Direktyvos 90/684 4 straipsniu, nusprendė neprieštarauti pagalbos konkurencingumui schemos, kurią Komisija patvirtino 1991 m. rugsėjo 13 d. sprendimu, pakeitimams.

10 1993 m. vasario 10 d. sprendime Komisija primena 1991 m. rugsėjo 13 d. sprendime nurodytas subsidijų ribas.

11 1993 m. kovo 3 d. sprendimu (toliau – pirmasis sprendimas patvirtinti), 1994 m. sausio 17 d. sprendimu (toliau – antrasis sprendimas patvirtinti) ir 1995 m. vasario 20 d., 1995 m. spalio 18 d. bei 1995 m. gruodžio 11 d. sprendimais, kurie buvo skirti Vokietijos Federacinei Respublikai, Komisija, remdamasi Direktyva 90/684 su pakeitimais, padarytais Direktyva 92/68, patvirtino, kad galima dalimis suteikti pagalbą *KWW*, pirma, veiklai, ir, antra, *Warnow Werft* laivų statyklos restruktūrizacijai.

12 Kalbant apie *KWW* suteiktą pagalbą veiklai, svarbūs tik pirmasis ir antrasis sprendimai patvirtinti.

13 Atsižvelgiant į *KWW* suteiktą pagalbą veiklai, pirmajame sprendime patvirtinti buvo pasakyta taip:

„1992 m. liepos 20 d. Taryba priėmė Direktyvą (92/68), kuria iš dalies keičiama Direktyva 90/684 dėl pagalbos laivų statybai. Naujojoje direktyvoje (92/68) numatyta išimtis iš pagalbos veiklai schemos, skirtos buvusios (Vokietijos Demokratinės Respublikos) laivų statykloms, kad būtų galima atlikti nuo šiol skubią restruktūrizaciją ir atkurti jų konkurencingumą.

Kalbant apie (laivų statyklos *Warnow Werft*) privatizavimą, Komisija iš Vokietijos vyriausybės gavo galutinę (įsigijimo sutarties) versiją su paaiškinimais. Per 1993 m. vasario 2 d. pokalbį Vokietijos valdžios institucijos pateikė papildomų paaiškinimų. Taigi Komisija gavo visą informaciją, kuria remdamasi ji galėjo nustatyti, ar (laivų statyklos *Warnow Werft* <…>) atveju buvo laikomasi Direktyvoje (92/68) nustatytų specialios schemos taikymo reikalavimų.

Komisija, patvirtinusi šią išimtį, užtikrino Tarybą, kad naudosis teise kontroliuoti ir prižiūrėti, kad (buvusios Vokietijos Demokratinės Respublikos teritorijoje esančios) laivų statyklos gautų tik tą pagalbą, kuri yra reikalinga joms restruktūrizuoti.

<…>

Remdamasi Direktyvos (90/684) dėl laivų statybos ir Direktyvos (92/68) nuostatomis, Komisija nusprendė neprieštarauti pirmosios pagalbos dalies išmokai Vokietijos (laivų statyklai *Warnow Werft*). Ši dalis paskirstyta taip:

— 45 500 000 (Vokietijos markių) skiriama pagalbai veiklai, 11 700 000 (Vokietijos markių) skiriama kompensuoti daliai nuostolių, atsiradusių dėl po 1990 m. liepos 1 d. sudarytų (laivų statybos sutarčių), kurios dabar yra vykdomos, ir 6 100 000 (Vokietijos markių) skiriama pagalbai konkurencingumui bei įmokama 27 750 000 (Vokietijos markių) nuosavo kapitalo.

<…>“

14 Antrajame sprendime patvirtinti taip pasakyta apie *KWW* suteiktą pagalbą veiklai:

„Atsižvelgdama į šiuo metu Vokietijos vyriausybės prisiimtus įsipareigojimus (dėl laivų statyklos *Warnow Werft* gamybos pajėgumų), Komisija, remdamasi Direktyva (90/684) dėl pagalbos laivų statybai ir Direktyva (92/68), kuria iš dalies keičiama Direktyva (90/684), <…> nusprendė neprieštarauti antrai pagalbos Vokietijos (laivų statyklai *Warnow Werft*) daliai; ši dalis paskirstyta taip:

— 617 100 000 (Vokietijos markių) skiriama veiklai, iš kurių 113 500 000 (Vokietijos markių) išmokama grynaisiais iš karto; į pastarąją sumą įskaičiuota 66 900 000 (Vokietijos markių) pagalba konkurencingumui ir 46 600 000 (Vokietijos markių) daliai nuostolių, atsiradusių dėl po 1990 m. liepos 1 d. sudarytų (laivų statybos sutarčių), kurios dabar yra vykdomos, padengti. Ši pagalba veiklai yra pati didžiausia, kuri gali būti išmokėta laivų statyklai (*Warnow Werft*) už sutartis, sudarytas iki 1993 m. gruodžio 31 dienos.

<…>“

15 1999 m. liepos 8 d. Komisija priėmė Sprendimą 1999/675/EB dėl Vokietijos Federacinės Respublikos suteiktos valstybės pagalbos *KWW* (OL L 274, p. 23). Šis sprendimas buvo iš dalies pakeistas 2000 m. kovo 29 d. Komisijos sprendimu 2000/416/EB (OL L 156, p. 39), kuriame Komisija iš esmės nusprendė, kad *KWW* viršijus 1998 m. suteiktą gamybos pajėgumų ribą, jai suteikta 82 200 000 Vokietijos markių (DEM) pagalbos suma yra nesuderinama su bendrąja rinka.

16 2000 m. vasario 15 d. Komisija priėmė Sprendimą 2000/336/EB dėl Vokietijos Federacinės Respublikos suteiktos valstybės pagalbos *KWW* (OL L 120, p. 12), kuriame ji iš esmės nusprendė, kad *KWW* viršijus ir 1997 m. suteiktą gamybos pajėgumų ribą, jai suteikta 12 600 000 Vokietijos markių (DEM) pagalbos suma yra nesuderinama su bendrąja rinka.

17 2002 m. vasario 28 d. Sprendimu *Kvaerner Warnow Werft prieš Komisiją* (T-227/99 ir T-134/00, Rink. p. II-1205) Pirmosios instancijos teismas panaikino abu 15 ir 16 punktuose minėtus Komisijos sprendimus iš esmės todėl, kad Komisija klaidingai sugretino pajėgumų ribos sąvoką su faktinės gamybos riba. 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimu *Komisija prieš Kvaerner Warnow Werft* (C-181/02 P, Rink. p. I-5703) Teisingumo Teismas atmetė Komisijos apeliacinį skundą dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo.

18 2004 m. spalio 20 d. Komisija priėmė Sprendimą 2005/374/EB dėl Vokietijos įgyvendinamų valstybės pagalbos „Kvaerner Warnow Werft“ priemonių (OL L 120, 2005 m. p. 21, toliau – skundžiamas sprendimas).

19 Skundžiamo sprendimo 1 ir 2 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodo, kad 1999 m. birželio 16 d. ji paprašė Vokietijos valdžios institucijų informacijos apie lėšų, iš kurių, pasak 1999 m. birželio 12 d. Vokietijos spaudoje paskelbtos informacijos, *KWW* suteikė maždaug 205 000 000 eurų paskolą *Kvaerner*, kilmę. Komisija nurodė, kad tokiu

prašymu ji siekia patikrinti, ar minėtos lėšos „nėra gautos iš perteklinių mokėjimų (*KWW*), kai jai buvo suteikta pagalba rekonstrukcijai, ar iš bet kokių kitų pagalbos įmonei lėšų“.

20 Baigusi tyrimą, skundžiamo sprendimo 127 konstatuojamojoje dalyje Komisija teigia, kad grynųjų pinigų pervedimai (tarp *KWW* ir *Kvaerner*) nebuvo susiję su pertekline pagalba, kuri buvo suteikta per restruktūrizavimo laikotarpį, kuris baigėsi 1995 metais.

21 Antra, skundžiamo sprendimo 120 ir 121 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodo, kad, remiantis Vokietijos Federacinės Respublikos jai pateikta informacija, *KWW* gavo 25 999 000 DEM perteklinę valstybės pagalbą, kuri lygi bendros pagalbos sumos, kurią *KWW* gavo „per restruktūrizavimo laikotarpį“, t. y. 430 100 000 DEM, ir su laivų statybos bei rekonstrukcijos sutartimis susijusių faktinių nuostolių, kuriuos *KWW* užregistravo (toliau – su sutartimis susiję nuostoliai), t. y. 404 101 000 DEM, skirtumui.

22 Skundžiamame sprendime Komisija daro tokias išvadas:

„*1 straipsnis*

13 293 077 EUR (25 999 000 DEM) (dydžio) valstybės pagalba, kurią (Vokietijos Federacinė Respublika) suteikė (*KWW*), yra nesuderinama su bendrąja rinka.

2 straipsnis

1. (Vokietijos Federacinė Respublika) imasi visų būtinų priemonių 1 straipsnyje nurodytai pagalbai iš (*KWW*) susigrąžinti.

<...>“

Procesas ir šalių reikalavimai

23 2005 m. vasario 16 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktu pareiškimu ieškovės *Aker Warnow Werft GmbH* ir *Kvaerner ASA* pareiškė šį ieškinį.

24 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (pirmoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas Procedūros reglamento 64 straipsnyje nurodytas proceso organizavimo priemones, 2007 m. gruodžio 6 d. bei 2008 m. sausio 7 d. laiškais paragino šalis raštu atsakyti į klausimus ir pateikti kai kuriuos dokumentus. Šalys įvykdė šį reikalavimą per nustatytą terminą.

25 2008 m. vasario 11 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktais laiškais ieškovės paprašė iš bylos išimti tam tikrus dokumentus, kuriuos Komisija pateikė vykdydama Pirmosios instancijos teismo nustatytas organizavimo priemones, nes tie dokumentai nesusiję su ginčo sprendimu (toliau – ginčijami dokumentai). 2008 m. vasario 19 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktame laiške Komisija teigia, kad ginčijami dokumentai yra susiję su Pirmosios instancijos teismo jai nustatytomis organizavimo priemonėmis.

26 Per 2008 m. kovo 11 d. posėdį buvo išklausytos šalys ir jų atsakymai į Pirmosios instancijos teismo žodžiu pateiktus klausimus. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškovių prašymą iš bylos išimti ginčijamus dokumentus, nes Komisija juos pateikė atsakydama į Pirmosios instancijos teismo jai užduotus klausimus. Galiausiai Pirmosios instancijos teismas paprašė Komisijos per penkiolika dienų pateikti tam tikrus dokumentus. 2008 m. kovo 18 d. Komisija atsakė į šį prašymą. 2008 m. balandžio 8 d. laišku ieškovės pateikė pastabas dėl tų dokumentų.

27 Žodinė proceso dalis buvo baigta 2008 m. balandžio 25 dieną.

28 Ieškovės Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

29 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį kaip nepagrįstą,

— priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl esmės

30 Grįsdamos ieškinį, ieškovės pateikia keturis pagrindus. Pirmasis pagrindas susijęs su teisės klaida ir akivaizdžia vertinimo klaida, nes Komisija klaidingai skundžiamame sprendime iškėlė klausimą dėl esamos pagalbos ir negalėjo įpareigoti ją susigrąžinti. Antrasis pagrindas susijęs su akivaizdžia vertinimo klaida dėl to, kad *KWW* negavo jokios perteklinės pagalbos, nes bendra suteiktos pagalbos suma su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti faktiškai buvo mažesnė už deklaruotus realius nuostolius. Trečiasis pagrindas susijęs su teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimu dėl procedūros pradėjimo ir Komisijos veiksmų prieš jos pradžią. Papildomai pateiktas ketvirtasis pagrindas yra susijęs su akivaizdžia vertinimo klaida nustatant grąžintiną pagalbos sumą.

31 Visų pirma reikia pabrėžti, kad grįsdamos antrąjį pagrindą ieškovės iš esmės kaltina Komisiją padarius išvadą, kad *KWW* iš viso gavo 430 100 000 DEM pagalbos sumą, kuri atitinka 450 000 000 DEM pagalbos sumą su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti ir 62 500 000 DEM pagalbos konkurencingumui, iš kurių reikia atimti 82 400 000 DEM pagalbos sumą veiklai, kurią Komisija patvirtino, bet kuri nebuvo sumokėta *Kvaerner*, su sutartimis susijusiems faktiniams nuostoliams, kurių suma yra 404 101 000 DEM, padengti. Antrasis pagrindas gali būti padalintas į dvi dalis.

32 Pirmoje dalyje ieškovės iš esmės teigia, kad *KWW* vien tik su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti iš viso gavo 58 300 000 DEM grynaisiais išmokėtą pagalbos sumą, kaip matyti iš pirmojo ir antrojo sprendimo patvirtinti, o ne 450 000 000 DEM, kaip skundžiamame sprendime teigia Komisija.

33 Antroje dalyje ieškovės iš esmės teigia, kad į *KWW* gautą 62 500 000 DEM sumą negautai pagalbai konkurencingumui kompensuoti neturėjo būti atsižvelgta skaičiuojant bendrą suteiktos pagalbos sumą su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

34 Kadangi šiomis dviejomis pagrindo dalimis siekiama įrodyti, kad bendra *KWW* gauta pagalbos suma su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti neviršija bendros faktinių nuostolių sumos, kurią ji deklaravo šiuo tikslu, Pirmosios instancijos teismas mano, kad tyrimą reikėtų pradėti nuo antrojo pagrindo antros dalies.

Dėl antrojo pagrindo antros dalies, susijusios su akivaizdžia vertinimo klaida nustatant gautą pagalbą, į kurią galima atsižvelgti skundžiamame sprendime

Šalių argumentai

35 Ieškovės iš esmės teigia, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą 62 500 000 DEM sumą, suteiktą negautai pagalbai konkurencingumui kompensuoti, įtraukusi į bendrą pagalbos sumą, kurią *KWW* gavo vien su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti. Tokiomis aplinkybėmis bendra gautos pagalbos suma su sutartimis susijusiems veiklos nuostoliams padengti yra mažesnė už šiuo tikslu deklaruotą faktinių nuostolių sumą, taigi *KWW* negavo jokios perteklinės pagalbos.

36 Visų pirma ieškovės teigia, kad nors pagalba konkurencingumui yra ir pagalba veiklai, jos tikslas vis tik nebuvo kompensuoti išskirtinai su sutartimis susijusius nuostolius, kaip tai matyti iš pirmojo ir antrojo sprendimo patvirtinti bei iš Vokietijos Federacinės Respublikos Komisijai pateiktų dokumentų. Pasak ieškovių, pagalba konkurencingumui iš esmės buvo skirta sudaryti sąlygas visoms Bendrijos teritorijoje esančioms laivų statykloms išlikti konkurencingoms Azijos šalių statyklų, kurios gauna subsidijas konkurencijai pasaulio laivų statybos rinkoje iškraipyti, atžvilgiu. Tai, kad suma

konkurencingumui buvo nustatyta atsižvelgiant į laivų statybos sutarčių sumą, nereiškia, kad minėtos pagalbos suteikimas priklausė nuo nuostolių, kurie galėjo atsirasti dėl tų sutarčių. Todėl ieškovės teigia, kad pagalbą konkurencingumui *KWW* galėjo laisvai skirti kitoms veiklos išlaidoms, nesusijusioms su dėl sutarčių atsiradusiais nuostoliais.

37 Be to, ieškovės, atsakydamos į raštu pateiktus Pirmosios instancijos teismo klausimus, pabrėžia, kad pagalba konkurencingumui buvo patvirtinta remiantis Direktyvos 90/684 4 straipsniu ir 1991 m. liepos 22 d. pagalbos konkurencingumui teikimo Susivienijimo sutarties 3 straipsnyje nurodytoje Vokietijos teritorijoje esančioms laivų statykloms gairėmis (Richtlinen für die Gewährung von Wettbeverbshilfen an Werften in der Bundesrepublik Deutschland auf dem in Artikel 3 des Einigungsvertrages genannten Gebiet, toliau – Vokietijos gairės) (*Bundesanzeiger*, 1991 m., p. 5153). Ieškovės teigia, kad Komisijai šios gairės buvo pateiktos ir ji jas patvirtino. Taigi darytina išvada, kad jei pagalba konkurencingumui buvo suteikta atsižvelgiant į tai, ar buvo, ar nebuvo sudarytos laivų statybos sutartys, ji gali būti panaudota kitoms veiklos išlaidoms, nesusijusioms su dėl minėtų sutarčių atsiradusiais nuostoliais.

38 Galiausiai ieškovės teigia, kad pagalba konkurencingumui yra fiksuoto dydžio suma, kurios negalima susigrąžinti. Pirma, jos atkreipia dėmesį, kad Vokietijos gairėse buvo aiškiai nurodyta, kad suteikta pagalba konkurencingumui negali būti grąžintina. Antra, jos teigia, kad *KWW* suteikta pagalba konkurencingumui nebuvo panaudota su sutartimi susijusiems nuostoliams padengti, o apskaitos požiūriu pervesta į *KWW* rezervą, kuris sumažėjo dėl kitų veiklos sąnaudų.

39 Komisija teigia, kad ji nepadarė klaidos gautos pagalbos, kaip pagalbos konkurencingumui sumą įskaičiavusi į bendrą *KWW* gautos pagalbos sumą su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, nes, kaip ji konstatavo skundžiamo sprendimo 94–96 konstatuojamosiose dalyse, pagalba konkurencingumui, pirma, buvo patvirtinta

„nuostoliams per restruktūrizaciją“ padengti ir, antra, ji yra „pajamų forma“, kuria *KWW* buvo sudaryta galimybė sumažinti su sutartimis susijusius nuostolius ir kartu pagalbos veiklai poreikį.

40 Be to, Komisija, atsakydama į Pirmosios instancijos teismo raštu ir žodžiu pateiktus klausimus, pabrėžia, kad pagalba konkurencingumui buvo suteikta remiantis Dirketyvos 90/684 4 straipsniu ir kad ja buvo siekiama visoms Bendrijos teritorijoje esančioms laivų statykloms sudaryti sąlygas kovoti su nesąžininga kai kurių Azijos šalių, kurios subsidijuoja jų teritorijose esančias laivų statyklas, konkurencija. Pirma, Komisija šiuo klausimu teigia, kad nors *KWW* neprivalėjo deklaruoti su sutartimis susijusių nuostolių tam, kad pasinaudotų pagalba konkurencingumui, tačiau ši pagalba vis tiek buvo apskaičiuota atsižvelgiant į kiekvienoje sudarytoje laivų statybos sutartyje nurodytą pardavimo kainą. Todėl, pasak Komisijos, suteikus minėtą pagalbą buvo siekiama sumažinti su sutartimis susijusius nuostolius. Antra, Komisija mano, kad pagalba konkurencingumui turėjo būti įskaičiuota į bendrą pagalbos sumą, suteiktą su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, nes remiantis 1992 m. lapkričio 27 d. Vokietijos Federacinės Respublikos jai atsiųstu laišku darytina išvada, kad *KWW* sutiko gauti 450 000 000 DEM pagalbos sumą su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, o ne 569 600 000 DEM, kaip iš pradžių buvo numačiusios *THA* ir *Kvaerner* per išskirtines derybas, tik dėl to, kad pagalba konkurencingumui jai taip pat būtų suteikta su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

41 Ieškovės iš esmės pažymi, kad Komisija, į bendrą gautos pagalbos sumą su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti įtraukusi 62 500 000 DEM sumą, suteiktą negautai pagalbai konkurencingumui kompensuoti, padarė akivaizdžią vertinimo klaidą.

42 Remiantis teismų praktika, tam kad būtų įrodyta, jog Komisija, vertindama faktines aplinkybes, padarė akivaizdžią klaidą, kuria galima grįsti skundžiamo sprendimo

panaikinimą, ieškovės pateikti įrodymai turi būti pakankami, kad aptariamame sprendime pateiktas faktinių aplinkybių vertinimas pasirodytų neįtikinantis (1996 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *AIUFFASS ir AKT prieš Komisiją*, T-380/94, Rink. p. II-2169, 59 punktas).

43 Šiuo atveju visų pirma reikia pabrėžti, jog Komisija skundžiamame sprendime savo samprotavimus išdėstė trimis etapais, kad prieitų prie išvados, jog *KWW* gavo 25 999 000 DEM pagalbos sumą, kuri laikoma pertekline atsižvelgiant į su sutartimis susijusių faktinių nuostolių sumą.

44 Pirma, skundžiamo sprendimo 13–19 konstatuojamosiose dalyse priminusi įvairias patvirtintas pagalbos rūšis pagal pirmąjį ir antrąjį sprendimą patvirtinti, skundžiamo sprendimo 118 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad ji rėmėsi *KWW* auditoriaus ataskaita apie pagalbos panaudojimą iki 1995 m. gruodžio 31 d., kurią Vokietijos Federacinė Respublika Komisijai pateikė 1996 m. liepos 9 d. (toliau – 1996 m. liepos 9 d. ataskaita), konstatuodama, jog *KWW* gavo tokią pagalbą:

— 450 000 000 DEM su sutartimi susijusiems nuostoliams padengti,

— 62 500 000 DEM *KWW* negautai pagalbai konkurencingumui kompensuoti.

45 Kalbant apie 62 500 000 DEM sumą, išmokėtą negautai pagalbai konkurencingumui kompensuoti, remiantis skundžiamo sprendimo 116 konstatuojamąja dalimi darytina išvada, kad Komisija nusprendė, jog pagalba konkurencingumui buvo patvirtinta pirmajame ir antrajame sprendimuose patvirtinti bendrą 73 000 000 DEM sumą, kurios dalis, t. y. 10 500 000 DEM, galiausiai nebuvo suteikta *KWW*, o išmokėta tik 62 500 000 DEM suma.

46 Beje, skundžiamo sprendimo 91 ir 117 konstatuojamosiose dalyse Komisija atkreipia dėmesį, kad *KWW* neprivalėjo vykdyti tam tikrų sutarčių, susijusių su tam tikromis laivų rūšimis (*Kassettenschiffe*), ir kad ji dėl to negavo jokios pagalbos tam tikslui. Todėl Komisija nurodo, kad skundžiamame sprendime ji neatsižvelgė į pagalbą, kurią ji patvirtino iki minėtas sutartis atitinkančios sumos, t. y. 34 600 000 DEM, sudariusios dalį bendros 617 100 000 DEM sumos pagalbos veiklai, patvirtintos antrajame sprendime patvirtinti.

47 Taigi skundžiamo sprendimo 118 konstatuojamojoje dalyje Komisija teigia, kad ieškovės „per restruktūrizacijos laikotarpį“ iš viso gavo 512 500 000 DEM pagalbos sumą, iš kurios 450 000 000 DEM skirta su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, o 62 500 000 DEM negautai pagalbai konkurencingumui kompensuoti.

48 Antra, skundžiamo sprendimo 119 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad su sutartimis susijusių *KWW* faktinių nuostolių suma yra 404 101 000 DEM, kaip nurodyta tyrimo ataskaitose, kurias Vokietijos Federacinė Respublika jai pateikė 1999 m. birželio 30 dieną.

49 Todėl skundžiamo sprendimo 120 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad *KWW* gavo pagalbą, kuri yra 108 399 000 DEM didesnė už su sutartimis susijusių faktinių nuostolių sumą.

50 Trečia, skundžiamo sprendimo 116 ir 121 konstatuojamosiose dalyse Komisija teigia, kad *KWW* negavo 82 400 000 DEM „pagalbos veiklai, (kurią ji pati) patvirtino restruktūrizavimui“ ir kuri atitinka „senų skolų panaikinimą“. Tokiomis aplinkybėmis Komisija mano, kad „perteklinės pagalbos su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti kompensavimas negauta pagalba veiklos sąnaudoms sumažinti atitinka (jos) įsipareigojimus, prisiimtus pagalbą patvirtinančiuose sprendimuose, užtikrinti, kad pagalbos gavėjas gautų tik įmonės restruktūrizavimui reikalingą pagalbą“.

51 Remdamasi pastaruoju teiginiu, skundžiamo sprendimo 121 konstatuojamojoje dalyje Komisija daro išvadą, kad iš perteklinės 108 399 000 DEM sumos, kurią *KWW* gavo su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, reikia atimti 82 400 000 DEM.

52 Taigi remdamasi trimis teiginiais, kad *KWW*, pirma, „restruktūrizacijos laikotarpiu“ iš viso gavo 512 500 000 DEM pagalbos sumą, antra, deklaravo 404 101 000 DEM su sutartimis susijusių faktinių nuostolių ir, trečia, negavo 82 400 000 DEM patvirtintos pagalbos, skundžiamo sprendimo 121 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, kad *KWW* gavo 25 999 000 DEM perteklinę pagalbą, kurią reikia susigrąžinti.

53 Todėl, pirma, reikia pažymėti, kad skundžiamame sprendime Komisija nusprendė, jog 62 500 000 DEM suma, kurią *KWW* gavo kaip kompensaciją už negautą pagalbą konkurencingumui, yra dalis pagalbos, kuri skirta ir panaudota su sutartimis susijusiems faktiniams nuostoliams padengti, ir jog ta suma gali būti bent jau iš dalies susigrąžinta.

54 Antra, jei *KWW* gavo 450 000 000 DEM pagalbos vien tik su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti ir jei, kaip teigia ieškovės, skundžiamame sprendime neturėjo būti atsižvelgta į 62 500 000 DEM pagalbos konkurencingumui sumą, tai reikia konstatuoti, kad Komisija klaidingai nusprendė, jog egzistuoja perteklinė pagalba. Jei taip būtų, bendra pagalba, gauta su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti ir atskaičiavus 82 400 000 DEM neišmokėtos pagalbos sumą, sudarytų 367 600 000 DEM, t. y. mažiau nei 404 101 000 DEM suma, kurią kaip faktinius nuostolius deklaravo *KWW*.

55 Atsižvelgiant į šio sprendimo 53 ir 54 punktuose išdėstytus teiginius reikia išnagrinėti, ar šiuo atveju Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą atsižvelgusi į

62 500 000 DEM sumą, kuri *KWW* buvo suteikta kaip kompensacija už negautą pagalbą konkurencingumui, kad nustatytų bendrą pagalbos sumą, kurią *KWW* gavo su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

56 Pirma, yra aišku, kad patvirtinta pagalba su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti ir pagalba konkurencingumui priklauso pagalbos veiklai kategorijai, kaip nustatyta Direktyvos 90/684 4 straipsnio 1 dalyje.

57 Tačiau reikia pabrėžti, kad remiantis pirmuoju ir antruoju sprendimais patvirtinti, kurių ištraukos cituojamos šio sprendimo 13 ir 14 punktuose, darytina išvada, jog Komisija aiškiai atskyrė su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti skirtą pagalbą nuo pagalbos konkurencingumui. Iš tikrųjų, pirma, minėtuose sprendimuose numatyta atitinkamai 6 100 000 DEM ir 66 900 000 DEM „pagalbos konkurencingumui“ suma, t. y. iš viso 73 000 000 DEM, o šalys pripažįsta, kad buvo išmokėta tik 62 500 000 DEM. Nenurodyta, kad ši pagalba turėjo būti skirta su sutartimis suijusiems nuostoliams padengti. Antra, minėtuose sprendimuose numatyta atitinkamai 11 700 000 DEM ir 46 600 000 DEM pagalbos suma ir konkrečiai nurodyta, kad ji turi būti naudojama tik „daliai su laivų statybos sutartimis, sudarytomis po 1990 m. liepos 1 d., susijusių nuostolių padengti“.

58 Be to, remiantis įsigijimo sutarties nuostatomis, kuriomis Komisija rėmėsi šio sprendimo 13 ir 14 punktuose minėtuose pirmame ir antrame sprendimuose patvirtinti, darytina išvada, kad pagalba, skirta su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, skiriasi nuo pagalbos konkurencingumui. Pirma, pagal įsigijimo sutarties 7 straipsnio 6 dalį *THA* turėjo suteikti „450 000 000 DEM pagalbą, skirtą nuostoliams <…> restruktūrizacijos laikotarpiu, kurie atsirado dėl (*KWW*) produktyvumo trūkumo, ir kitiems nuostoliams dėl (tuo metu) buvusio (*KWW*) konkurencingumo trūkumo, kompensuoti“. Antra, remiantis minėtos sutarties 18 straipsnio 1 dalimi, *THA* įsipareigojo *KWW* sumokėti 73 000 000 DEM sumą, jei pastaroji negautų pagalbos laivų statybai. Vis tik išankstiniame valstybės pagalbos mokėjimo plane, kuris buvo pridėtas prie įsigijimo sutarties ir apie kurį buvo pranešta Komisijai, pagalbos konkurencingumui suma pateikta atskirai nuo pagalbos kitiems veiklos nuostoliams, įskaitant ir susijusius su sutartimis, padengti.

59 Taigi nors pagalba, skirta su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, ir pagalba konkurencingumui priklauso tai pačiai pagalbos veiklai kategorijai, nurodytai Direktyvos 60/684 4 straipsnio 1 dalyje, pirmame ir antrame sprendimuose patvirtinti Komisija, remdamasi Vokietijos Federacinės Respublikos jai pateiktais dokumentais, atskyrė minėtas pagalbos rūšis, kurių paskirtis turėjo būti skirtinga, t. y., pirma, su sutartimis susijusiems *KWW* nuostoliams padengti ir, antra, jos konkurencingumo trūkumui kompensuoti.

60 Antra, 1993 m. vasario 10 d. sprendime, kuriuo Komisija, remdamasi Direktyvos 90/684 4 straipsnio 1 dalimi, nusprendė neteikti prieštaravimų dėl Vokietijos valdžios institucijų padarytų visoms Vokietijos laivų statykloms skirtos pagalbos schemos konkurencingumui dalinių pakeitimų, nenurodyta, kad pagalba konkurencingumui turi būti panaudota tik su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti. Iš tikrųjų, remiantis minėtu sprendimu darytina išvada, kad pagalbos konkurencingumui schema, apie kurią Vokietijos Federacinė Respublika pranešė Komisijai iki pirmojo ir antrojo sprendimų patvirtinti priėmimo, buvo siekiama sudaryti sąlygas Vokietijos laivų statykloms išlikti konkurencingoms „konkurencinėje kovoje su tų šalių, kurios laivų statybai teikia didesnę pagalbą, statyklomis“, tačiau kad Komisija nenurodytų, kokiems konkretiems nuostoliams padengti pagalba konkurencingumui turi būti panaudota.

61 Beje, pati Komisija mano, kad pagalba konkurencingumui nebūtinai buvo skirta su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

62 Pirma, atsakydama į Pirmosios instancijos teismo raštu pateiktus klausimus dėl pagalbai konkurencingumui taikomo režimo, Komisija aiškiai pripažįsta, kad „pagal (Direktyvos 90/684 4 straipsnį) (Vokietijos teritorijoje esančios laivų) statyklos galėjo gauti pagalbą (konkurencingumui) neatsižvelgiant į tai, ar aptariama (laivų statybos) sutartis yra nuostolinga“, kad „kitaip tariant, nebūtina padengti su (laivų statybos) sutartimi susijusių nuostolių, kad būtų galima gauti pagalbą (konkurencingumui)“, o atsakydama į Pirmosios instancijos teismo per posėdį pateiktus klausimus ji teigė, kad „šią pagalbą gali gauti bet kas, neatsižvelgiant į tai, ar buvo patirta nuostolių, ar ne“. Taigi Komisija bent jau netiesiogiai sutinka, kad nėra priežastinio ryšio tarp pagalbos konkurencingumui suteikimo ir to, ar pasirašytos sutartys yra nuostolingos, ar ne. Todėl šiuo atveju Komisijos argumentas, kad pagalba konkurencingumui turi būti

panaudota su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, nes minėta pagalba buvo apskaičiuota atsižvelgiant į kiekvienos sudarytos laivų statybos sutarties vertę, turi būti atmestas kaip netinkamas.

63 Antra, Vokietijos gairių 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „pagalba konkurencingumui gali būti suteikta, jei (laivų) statybos ar rekonstrukcijos užsakymus Vokietijos laivų statyklos galutinai priėmė laikotarpiu nuo 1990 m. liepos 1 d. iki 1993 m. gruodžio 31 dienos“. Tačiau minėtose gairėse visiškai nenurodyta, kad pagalba konkurencingumui turi būti naudojama tik su sutartimis susijusiems nuostoliams, o ne kitiems su laivų statyklų veikla susijusiems nuostoliams padengti. Be to, tokios nuorodos nebuvimas dera su pagalbos konkurencingumui tikslu, kuriuo, kaip galima spręsti remiantis 1993 m. vasario 10 d. Komisijos sprendimu (žr. šio sprendimo 10 punktą), siekiama net tik *Warnow Werft* laivų statyklai, bet ir visoms Europos laivų statykloms sudaryti palankesnes sąlygas kovoti su kai kurių Azijos šalių pasaulinėje rinkoje vykdoma konkurencija neatsižvelgiant į tai, ar minėtos laivų statyklos deklaravo su laivų statybos sutartimis susijusius nuostolius.

64 Taigi reikia konstatuoti, kad, remiantis pirmuoju ir antruoju sprendimu patvirtinti, 1993 m. vasario 10 d. Komisijos sprendimu, Vokietijos gairėmis ir pagalbos konkurencingumui tikslu, *KWW* neprivalėjo naudoti pagalbos konkrečioms išlaidoms, kaip antai su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

65 Trečia, 1996 m. liepos 9 d. ataskaitoje nurodyta, kad *KWW* tikrai gavo 62 500 000 DEM sumą kaip kompensaciją už negautą pagalbą konkurencingumui ir kad minėta pagalba yra dalis pagalbos veiklai. Tačiau toje ataskaitoje nenurodyta, kad ta suma buvo skirta ir tikrai panaudota su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti. Šiuo atveju reikia pabrėžti, kad Komisija neprieštarauja ieškovių teiginiui, kad suma, kurią *KWW* gavo kaip kompensaciją už pagalbą konkurencingumui, apskaitos atžvilgiu buvo skirta *KWW* rezervams, o ne su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

66 Todėl reikia pabrėžti, kad Komisija negalėjo remtis 1996 m. liepos 9 d. ataskaita nuspręsdama, kad pagalba konkurencingumui tikrai buvo panaudota su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

67 Ketvirta, reikia atkreipti dėmesį, kad, atsakydama į Pirmosios instancijos teismo per posėdį pateiktus klausimus, Komisija neginčijo ieškovių argumentų, jog iš esmės *KWW* galėjo panaudoti pagalbą konkurencingumui kitiems nei su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

68 Remiantis pirmiau išdėstytais teiginiais darytina išvada, kad, pirma, pagalba konkurencingumui yra pagalba veiklai, kurią *KWW* galėjo naudoti savo nuožiūra, ir, antra, kad Komisija neįrodė, jog minėtą pagalbą *KWW* tikrai panaudojo su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

69 Todėl reikia daryti išvadą, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nusprendusi, kad pagalba konkurencingumui turėjo būti apskaityta kaip pagalba, suteikta *KWW* tik su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti.

70 Komisijos pateikti argumentai šiuo klausimu yra nepriimtini.

71 Visų pirma, kaip netinkamus reikia atmesti Komisijos argumentus, kad pagalba konkurencingumui turi būti įtraukta į pagalbos sumą, suteiktą su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, nes minėta pagalba yra dalis patvirtintos bendros pagalbos sumos „restruktūrizavimo laikotarpiu“ arba todėl, kad ji yra „pajamų forma“, leidusi sumažinti *KWW* suteiktą bendrą pagalbos veiklai sumą. Iš tikrųjų, šiais argumentais nepaneigiami šio sprendimo 68 ir 69 punktuose išdėstyti teiginiai.

72 Be to, Komisijos argumentas, kad *Kvaerner* per išskirtines derybas su *THA* dėl galimybės *KWW* įsigyti laivų statyklą *Warnow Werft* sutiko, kad *KWW* gautų tik 450 000 000 DEM, o ne 596 600 000 DEM, kaip buvo numatyta anksčiau, su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, tik su sąlyga, kad *KWW* dar gaus ir pagalbą konkurencingumui, taip pat turi būti atmestas kaip netinkamas. Iš tikrųjų, kaip nurodyta šio sprendimo 68 punkte, kadangi Komisija aiškiai patvirtino, kad *KWW* galima suteikti pagalbą konkurencingumui, minėta pagalba negali būti prilyginta *KWW* suteiktai pagalbai tik su sutartimis susijusiems nuostoliams padengti, kurią būtų galima susigrąžinti perteklinio išmokėjimo atveju.

73 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, skundžiamą sprendimą reikia panaikinti, o Pirmosios instancijos teismui nebūtina priimti sprendimo dėl antrojo pagrindo pirmos dalies ir dėl ieškovių pateiktų kitų pagrindų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

74 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė.

75 Kadangi Komisija šią bylą pralaimėjo, iš jos turi būti priteistos bylinėjimosi išlaidos, remiantis ieškovių reikalavimais.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (pirmoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Panaikinti 2004 m. spalio 20 d. Komisijos sprendimą 2005/374/EB dėl Vokietijos įgyvendinamų valstybės pagalbos *Kvaerner Warnow Werft* priemonių.**

2. **Komisija padengia savo ir *Aker Warnow Werft GmbH* bei *Kvaerner ASA* patirtas bylinėjimosi išlaidas.**

Tiili Dehousse Wiszniewska-Białecka

Paskelbta 2009 m. kovo 10 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.